

Trao đổi xoay quanh vấn đề: LẠM PHÁT LÀ GÌ?

PGS., TS. Nguyễn Thị Nhung*

❶ Bình luận lời trích dẫn về "Lạm phát giá cả"

Trong bài báo "Lạm phát nền tệ và lạm phát giá cả" của tác giả Thanh Ngọc đăng trong Tạp chí Công nghệ ngân hàng số 11, trang 58 có viết: "Lạm phát biểu thị một sự tăng lên trong mức giá cả chung" và theo tác giả thì đây chính là định nghĩa của Samuelson về lạm phát giá cả.

Hãy cùng nhau phân tích xem lời trích dẫn trên nói gì?

Thực ra toàn bộ nội dung lời trích dẫn không có một từ nào nhắc đến "Lạm phát giá cả" mà Samuelson chỉ muốn nói rằng lạm phát được biểu thị ra bằng sự tăng lên của mức giá cả chung hay nói cách khác sự tăng lên của mức giá cả chung là biểu hiện của lạm phát. Thật đáng tiếc khi không có bản gốc tiếng Anh để ta có thể tìm sát nghĩa của lời trích dẫn này. Tuy nhiên cho dù "Lạm phát *biểu thị...*" hay "Lạm phát *được biểu thị...*" thì rõ ràng lời trích dẫn cũng không đồng nghĩa với câu "Lạm phát là sự tăng lên của giá cả chung". Cả trong tiếng Anh cũng như tiếng Việt thì từ "là" và từ "biểu thị" mang những ý nghĩa khác nhau. Như vậy rõ ràng Samuelson không

có ý định nêu định nghĩa lạm phát giá cả như tác giả Thanh Ngọc đã khẳng định mà nhìn nhận lạm phát tiền tệ dưới góc độ sự biểu hiện của nó. Mặt khác, lời trích dẫn cũng đưa ra một cái nhìn hợp lý, ở đây sự tăng lên của giá cả chung là kết quả của lạm phát chứ không phải là nguyên nhân của lạm phát và như vậy không có một sự "đảo lộn nhân quả" nào ở đây cả.

❷ Vậy có lạm phát giá cả không?

Để có thể trả lời được câu hỏi này trước hết ta phải hiểu về lạm phát, về giá cả. Trong dân gian lạm phát không chỉ dùng riêng cho lĩnh vực tiền tệ mà nó chỉ một sự lạm dụng của một hoạt động được phát ra quá mức cần thiết. Nói nôm na, lạm phát thể hiện một sự

thừa thãi, một sự tràn lan, thiếu hiệu quả (trừ những trường hợp cần thiết như lạm phát mục tiêu...). Ví dụ, ở một cơ quan nào đó nếu việc xây dựng, sửa chữa không được tổ chức một cách quy củ, bài bản, có kế hoạch mà dụng dẫu là m đầy, xây rồi lại đập đi làm lại... và việc này cứ tái diễn hoài người ta gọi là lạm phát xây dựng sửa chữa. Hay một địa phương nào đó có nạn cờ bạc tràn lan, không kiểm soát được

người ta gọi là lạm phát cờ bạc... rồi lạm phát tình trạng quà cáp, biểu xén.... Tuy nhiên không phủ nhận rằng thường người ta gắn liền lạm phát với lạm phát tiền tệ, nói cách khác trong hầu hết các trường hợp khi đã nói đến lạm phát là người ta nghĩ ngay đến đó là lạm phát tiền tệ. Trong lĩnh vực tiền tệ lạm phát gắn liền với tiền tệ mà lạm phát tiền tệ chính là sự lạm dụng việc phát hành tiền tệ để đưa quá nhiều tiền vào lưu thông, vượt quá mức cần thiết dẫn đến sự mất cân đối giữa cung và cầu tiền tệ. Biểu hiện của lạm phát tiền tệ là gì? Điều không thể phủ nhận là khi trong lưu thông quá nhiều tiền so với nhu cầu thì nó sẽ đẩy mặt bằng chung của giá cả lên cao theo xu hướng tăng liên tục.

Với ý nghĩa như vậy về lạm phát thì làm gì có lạm phát giá cả, vì vốn dĩ giá cả chỉ là biểu hiện bằng tiền của giá trị mà thôi và vì vậy càng không có trường phái lạm phát giá cả.

❸ Có lạm phát vàng không?

Trong bài viết của tác giả Thanh Ngọc còn cho rằng sự đảo lộn về nhân quả của

Tổng biên tập Tạp chí CNNH trường ĐHNH (*)

Samuelson khi ông đưa ra làm phát giá cả đã dẫn đến sai lầm của ông là ông đã thừa nhận có cả lạm phát vàng. Không hiểu bằng cách nào tác giả Thanh Ngọc có thể khẳng định như vậy vì nội dung "Cho rằng có cả lạm phát vàng" (trang 58) trong bài viết của tác giả thì không đủ cơ sở để kết luận Samuelson đã cho là có cả lạm phát vàng. Tuy nhiên tôi cũng xin được bình luận thêm về vấn đề này: Có lạm phát vàng hay không?

Tiền trong lưu thông có thể chia làm hai loại cơ bản sau: Tiền thực và tiền dấu hiệu giá trị. Tiền thực lưu thông, trao đổi ngang giá với các hàng hoá khác bằng chính giá trị bản của nó vì thế người ta còn gọi tiền thực là tiền có giá trị nội tại. Khi nói đến tiền thực người ta liền tưởng ngay đến tiền vàng - tiền được đúc bằng vàng nguyên thể. Trong khi đó dấu hiệu giá trị chỉ là đại diện, thay thế cho tiền thực trong quan hệ trao đổi với hàng hóa khác, giá trị trao đổi của dấu hiệu giá trị không hoàn toàn phù hợp và thường nhỏ hơn rất nhiều so với giá trị thực của nó. Nói một cách cụ thể hơn: in tiền giấy thay thế tiền thực là một hoạt động có lãi vì để in một tờ USD100 chỉ tốn có vài xu trong khi đó tờ USD100 có thể mua được một khối lượng hàng hoá dịch vụ trị giá USD100. Với ví dụ đơn giản này giúp ta dễ dàng

hiểu rằng sự thay thế tiền vàng bằng tiền dấu hiệu là một bước chuyển tất yếu không thể phủ nhận được. Đại diện cho tiền dấu hiệu giá trị là tiền giấy, tiền kim loại kém giá trị... Trong bài viết này để đơn giản ta chỉ nhắc đến tiền vàng và tiền giấy.

Phân tích trên cho thấy không có lạm phát tiền vàng bởi vì bản thân người có vàng hay tiền vàng khó có thể chấp nhận trao cho người bán hàng hóa một số lượng tiền vàng lớn hơn so với giá trị hàng hóa mà anh ta mua về (trong những trường hợp đặc biệt thì có thể có, nhưng đã gọi là đặc biệt thì lại không phải là phổ biến và vì thế không thể đại diện được). Khi vì một lý do nào đó tiền vàng quá nhiều thì người có tiền vàng sẽ cất bớt tiền vàng đi cho nên không có sự tăng lên của mặt bằng giá cả chung trong lưu thông tiền vàng. Mặt khác ta cũng nên

nhìn nhận một cách hợp lý hơn, không nên cho rằng USD đã bị lạm phát khi giá hàng hóa tính ở Việt Nam bằng USD tăng lên, tương tự như vậy không thể vì hàng hóa nào đó dùng vàng để mua bán (trong lưu thông tiền giấy) khi giá tính bằng vàng tăng ta lại cho rằng đó là sự biểu hiện của lạm phát vàng. Khả năng tự điều tiết này (rút bớt tiền vàng về hay ngược lại) chỉ có thể xảy ra đối với tiền vàng mà không thể nếu như đó là lưu thông tiền giấy. Không ai dại dột mà giữ tiền giấy khi tiền giấy được đưa vào lưu thông quá nhiều vì trong trường hợp này càng cất giữ thì càng thiệt thòi do tiền giấy ngày càng mất giá. Cho nên ngược lại với lưu thông tiền vàng người ta không những không cất giữ tiền giấy mà đây nó ra khỏi tay mình, trốn chạy nó càng nhanh càng tốt. Điều này không chỉ xảy ra với một vài người mà với hầu hết mọi người. Chính vì vậy mà trong trường hợp hợp tiền giấy quá nhiều trong lưu thông, làm tràn ngập các kênh lưu thông thì kết cục chắc chắn là mặt bằng giá cả chung sẽ tăng lên.

Như vậy ta có thể nói: Lưu thông tiền vàng thì không có lạm phát nhưng đối với tiền giấy thì lạm phát là hiện tượng khó có thể tránh khỏi trong bất kỳ một nền kinh tế hàng hóa tiền tệ nào ■